

Skařdzius Pranas (1899 kovo 26 Subaãiuje – 1975 gruodžio 18 Hot Springse, Arkanzaso valstija, JAV), lietuvių kalbininkas, Lietuvos MA akademikas (1941). 1923–25 studijavo Lietuvos u-te. Artimai bendravo su Jonu Jablonskiu, klausė Kazimiero Būgos paskaitų. 1925–29 Leipcigo u-te studijavo baltistiką, slavistiką ir lyginamąją kalbotyrą. Skardžiaus mokytojai buvo Jurgis Gerulis, Reinholdas Trautmannas. 1929 Leipcige apgynė dr. disertaciją „Slavų skoliniai senojoje lietuvių kalboje“. 1929–39 Vytauto Didžiojo u-to doc. 1934–35 bendrinę tartį ir kirãiavimą dėstė Valstybės teatre. 1939–43 Vilniaus u-to prof. 1944 pasitraukė iš Lietuvos. 1946–49 dirbo Tūbingeno u-te. 1949 apsigyveno JAV. Clevelande dirbo įvairiuose fabrikuose. 1956 magistro laipsniu baigė Clevelando aukštąją bibliotekininkystės mokyklą ir iki 1971 dirbo Kongreso bibliotekoje (Vašingtone).

Skardzius – vienas produktyviausių lietuvių kalbininkų. Vokiečių kalba paskelbtoje dr. disertacijoje (Die slavischen Lehnwörter im Altlitauischen. *Tiž* 7, 1931) pateikė ~3000 slavizmų žodyną. Išleido knygas: „Daukšos akcentologija“ (1935), „Bendrinės lietuvių kalbos kirãiavimas“ (1936). Ypaã svarbus veikalas „Lietuvių kalbos žodžių daryba“ (1941, 1943), kuriame, remdamasis latvių, prūsų ir kitų indoeuropieãių kalbų faktais, nagrinėjo lietuvių kalbos vardažodžių, veiksmažodžių, sudėtinių žodžių darybos klausimus, pateikė naujadarų apžvalgą. Paskelbė daug straipsnių iš lietuvių kalbos leksikologuos (*Aph* 1, 1930; 3, 1932; 5, 1935; *StB* 4, 1934–35), gramatikos (*Aph* 5, 1935; 6, 1937; 7, 1938), kalbos istorijos (*Aph* 1, 1930; 4, 1933; 6, 1937), terminologijos, kalbos kultūros. Recenzavo lietuvių ir apskritai baltų kalbotyros veikalų. Įsteigė ir redagavo žurnalus „Archivum Philologicum“ (1930–39), „Kalba“ (1930). Buvo aktyvus žurnalo „Gimtoji kalba“ bendradarbis, redakcinės komisijos narys. Vienas iš Lietuvių kalbos draugijos (1935–41) steigėjų. Prsidėjo prie akademinio „Lietuvių kalbos žodyno“ rengimo. Kartu su Antanu Saliu redagavo Leonardo Dambriūno (Dambrausko) sudarytą „Kalbos patarėją“ (1939). Nors ir neturėdamas palankesnių darbo sąlygų, Skardzius nemaža reikšmingų darbų parašė ir tremtyje. Kartu su Stasiu Barzduku ir Jonu Martynu Laurinaičiu išleido „Lietuvių kalbos vadovą“ (Bielefeld, 1950). Daugiausia remdamasis ankstesniais darbais, parašė „Lietuvių kalbos kirãiavimą“ (Chicago, 1968). Paskelbė studijas „Dievas ir Perkūnas“ (*Aidai* 6, 7, 1963), „Ankstyvesnė ir dabartinė lietuvių bendrinės kalbos vartosena“ (Chicago, 1971), „Lietuvių vandenvardžiai su -nt-. Jų daryba, kilmė, reikšmė“ (*Lituanistikos darbai* 3, Brooklyn, 1973), „Naujojo Testamento vertimų lietuvių kalba“ (*Lituanistikos darbai* 4, Chicago, 1979), knygą „Lietuviški tarptautinių žodžių atitikmenys“ (Chicago, 1973). Vokiečių kalba paskelbė keletą straipsnių iš lietuvių kalbos leksikologuos, istorinės gramatikos (*IF* 62, 1956; *ZfSIPh* 26, 1957; *LP* 7, 1959). Parašė ir išspausdino daugybę straipsnių apie lietuvių kalbos tyrinėtojus, kalbos kultūros klausimais. Parašė „Rašybinį lietuvių kalbos žodyną“ (rankrašãio kopija yra Vilniaus u-to bibliotekoje). Lietuvoje išleisti Skardžiaus „Rinktiniai raštai“: t. 1 – „Lietuvių kalbos žodžių daryba“, 1996, t. 2 – „Bendrinės kalbos dalykai“, 1997, t. 3 – „Bendrinės kalbos kultūra“, 1998, t. 4 – „Moksliniai straipsniai ir studijos“, 1998, t. 5 – „Akcentologija. Bendrinės kalbos kultūra. Publicistika“, 1999; parengė Albertas Rosinas.

R: Skardzius Pr. Mano gyvata ir darbas, *Aidai* 3, 1974, p. 113–116; Mano universitetiniai prisiminimai. *Lietuvos universitetas*, Chicago, 1972. L: Jonikas P. Prano Skardžiaus kalbiniai darbai. *Lituanistikos darbai* 4, 1979; Jonikas P. Prano Skardžiaus bibliografija. *Lituanistikos darbai* 4, 1979; Jonikas P. Prano Skardžiaus bibliografijos papildymai. *Lituanistikos darbai* 5, 1986; Palionis J. Pranas Skardzius ir lietuvių kalbos kultūra. *GK* 8-9, 1990; Sabaliauskas A. Prano Skardžiaus indėlis į lituanistiką. *Lituanistica* 1, 1990; Zinkeviãius Z. *Lietuvių kalbos istorija 5: Bendrinės kalbos iškilimas*, Vilnius, 1992, p. 299–306. Sabaliauskas A. Prano Skardžiaus mokslinė veikla tremtyje. *LKK* 38, 1997; Rosinas A. Pranas Skardzius ir jo darbai. *Pranas Skardzius. Rinktiniai raštai* 1, Vilnius, 1996, p. VII–XXVIII; Rosinas A. Prano Skardžiaus bendrinės kalbos norminimo pagrindai ir kodifikavimo kriterijai. *GK* 12, 2003. A. S.

Lietuvių kalbos enciklopedija, sudarė Kazys Morkūnas, Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas, 2008, p. 497–498.